

Каба А.В., Петрова Л.С.

Сутність інтелектуальних активів підприємства та засади їх обліку

Огляд наукових статей і практичних журналів вказує на те, що останнім часом все більша увага в дослідженнях вчених – економістів привертається до питань управління інтелектуальними активами та його обліково – аналітичного забезпечення. До теперішнього часу визначення сутності та складу інтелектуальних активів є предметом дискусії, оскільки вони не закріплені жодним законодавчим документом.

Термін «інтелектуальні активи» (intellectual assets) почали використовувати в кінці ХХ століття, після створення Конвенції про утворення Всесвітньої організації інтелектуальної власності. Починаючи з 1990-х років розпочалися розробки схем (методів) управління інтелектуальними активами.

Розглянемо докладніше, які визначення інтелектуальних активів підприємства використовуються у наукових працях відомих вчених. Так, С.В. Хомич вважає, що «інтелектуальний актив – це інтелектуальний ресурс, який підприємство поставило на бухгалтерський облік, перетворивши таким чином на свою власність. Ключовим моментом тут є володіння підприємством цим ресурсом. Якщо знання не формалізовані (не відокремлені від індивіда), то вони залишаються в складі людського капіталу і не можуть перетворитися на актив. Інтелектуальні активи – це частина нематеріальних активів підприємства, які мають відношення до інтелекту та інтелектуального капіталу» [1, с. 4].

Г.Л. Ступнікер наголошує, що «інтелектуальні активи – це ідентифіковані, оцінені та відображені у балансі підприємства складові інтелектуального капіталу» [2]. Згідна з ним і А. М. Лялюк, яка дає таке визначення: «Інтелектуальний актив – це та частина інтелектуального капіталу (інтелектуального ресурсу), которую організації вдалося визначити, записати і занести в певний реєстр» [3, с. 76].

В. Базилевич та В. Ільїн також зазначають, що «інтелектуальні активи – термін, що використовують для позначення нематеріальних об'єктів, які ідентифіковані, описані та занесені до визначеного реєстру організації. Тобто це зафіксований, задокументований інтелектуальний капітал, доступний для співробітників організації. Будучи важливою складовою інтелектуального капіталу, інтелектуальні активи не вичерпують його структуру» [4].

С. Ф. Легенчук вважає інтелектуальний капітал сукупністю наявних на підприємстві інтелектуальних активів, за допомогою яких підприємство отримує конкурентні переваги на ринку [5, с. 32]. І. В. Жураковська зазначає, що «з позиції обліку інтелектуальні активи повинні дорівнювати інтелектуальному капіталу, якщо останній виділяти у складі пасивів підприємства» [6, с. 333].

О. Б. Бутнік – Сіверський вважає, «інтелектуальні активи – це вартість інтелектуальних ресурсів, які в господарському обігу приймають форму нематеріальних активів. Це вартість об'єктів права інтелектуальної власності» [7].

Як бачимо, інтелектуальні активи порівнюються із такими подібними поняттями, як інтелектуальний капітал, інтелектуальні ресурси, інтелектуальна власність, нематеріальні активи. При цьому, деякі вчені вважають, що інтелектуальні активи – це частина інтелектуального капіталу, а деякі, що інтелектуальні активи – це частина нематеріальних активів.

В категоріях бухгалтерського обліку інтелектуальний капітал розглядається як інтелектуальні активи. Р. Романів розглядає таку структуру інтелектуальних активів:

- 1) ринкові активи – нематеріальні активи, пов’язані з ринковими операціями;
- 2) інтелектуальна власність як актив – патенти, авторські права, торгові марки, ноу-хау;
- 3) людські активи – знання, навики, досвід, які використовуються індивідуумом для отримання доходу;
- 4) інфраструктурні активи – технології, взаємозв’язок з клієнтами [8, с. 391].

Важливим об’єктом інтелектуальних активів підприємства можна назвати гудвлі. Відповідно до П(С)БО 19 “Об’єдання підприємств” гудвлі – це перевищення частки придбання над справедливою вартістю ідентифікованих активів і зобов’язань на дату придбання. Тобто за стандартами гудвлі набуває ознак активу з можливістю його достовірної оцінки лише в разі придбання підприємства як цілісного майнового комплексу. Проте він створюється підприємством впродовж його функціонування на основі знань, зв’язків, сучасних інформаційних, виробничих і збутових технологій та інших чинників його майбутніх переваг.

В національних стандартах бухгалтерського обліку поняття «інтелектуальний капітал» та «інтелектуальні активи» не знайшли свого відображення. Інтелектуальні активи представлені в бухгалтерському обліку у вигляді нематеріальних активів та гудвіла, облік яких регламентується П(С)БО 8 та П(С)БО 19, відповідно.

Основна проблема обліку інтелектуальних активів полягає в тому, що існуючі положення (стандарти) бухгалтерського обліку не дозволяють достовірно та повно відобразити в фінансовому обліку всі складові інтелектуальних активів (наприклад, цінність клієнтської бази та кваліфікованого персоналу). Проте, в сучасних умовах існує нагальна потреба визначення методики оцінки та обліку інтелектуальних активів підприємства з метою підвищення його конкурентоспроможності, формування адекватної ринкової вартості та визначення інвестиційної привабливості підприємства.

Література:

1. С.В. Хомич. Проблема виміру та обліку інтелектуального капіталу./ С.В.Хомич; Рівненський державний гуманітарний університет. – 2011. – 7 с./ Матеріали І Міжнародної науково – практичної Internet – конференції. [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://mevhnu.at.ua/load/mizhnarodna_naukovo_praktichna_internet_konferencija/5_mekhanizm_e

fektivnogo upravlinja personalom pidpriesmyv za umov suchasnogo rozvitku rinku praci/6-1-0-34

2. Ступнікер Г.Л. Інститут безперервної фахової освіти ПДАБА, Україна. - Застосування управлінського підходу до формування і оцінки інтелектуального капіталу підприємства [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.confcontact.com/2009ip/stupnik.php>
3. Лялюк А.М. Маркетингове забезпечення управління інтелектуальними активами підприємства // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. – 2010. - № 20. – с. 75-78
4. Базилевич В.Д., Ільїн В.В. Інтелектуальна власність: креативи метафізичного пошуку. – К.: Знання-Прес, 2008. – 678 с.
5. Легенчук С.Ф. Бухгалтерське відображення інтелектуального капіталу: дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.06.04 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит» / С.Ф. Легенчук. – Житомир: 2006. – 264 с.
6. Жураковська І. В. Результати інтелектуальної діяльності як ресурси, активи, власність та капітал підприємства: обліковий аспект / І. В. Жураковська // Вісник Національного університету “Львівська політехніка”. Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. – 2009. – №647. – С. 331-336.
7. Бутнік – Сіверський О.Б. Евристика в інтелектуальній економіці або формування інноваційного підприємництва [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ipdo.kiev.ua/files/articles/>.
8. Романів Р. Оцінка інтелектуального капіталу та її застосування в управлінських концепціях епохи глобалізації економіки / Р. Романів // Економічний аналіз. – 2008. – Випуск 2. – С. 390–392.

Кирилюк О.С., к.е.н., доц. Дейніс Л.М.

**Вплив прогнозування фінансового потенціалу
аграрних підприємств на розвиток південного регіону
України**

Одним з актуальних питань регіонального розвитку України в 21 столітті, яке потребує постійної уваги, є управління розвитку ринкових відносин. Взагалі, процес потребує комплексного вирішення економічних, виробничих, екологічних і соціальних проблем розвитку та розміщення продуктивних сил у регіоні. Тобто, ми маємо зв'язок з основними видами ресурсів регіону, до яких належить: людські; природно-сировинні, фінансові, інвестиційні, матеріально-технічні; земельні; майнові; інфраструктурні; організаційні, інформаційні, наукові; правові та підприємницькі.